

տերնիս մի ըլլալու համար պէտք է որ իրարու միտք լմանանք, եթէ թիւր կարծիք մը ունինք, ուղղենք զայն. ապա թէ ոչ չենք կարող բնաւ յուսալ ազգային վերակենդանութիւն, այլ ինքնին մեռելութեան կը դատապարտենք Վրդը, որ մեղմով է և մեղմէ կը բաղկանայ:

Սուրբ Միքայիլ
Տէգրանախերայի:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Մ Ո Մ ՈՒԼ

Արեւելեան Սամալոյ ծնունդը արդէն աւետեցին ազգային պարբերականները: Եւսմ է որ Սիմն ևս կատարէ իւր պարտքը:

Արեւելեան Սամալոյ աննպատակ չէ, այլ Նպատակ ունի, և իւր նպատակին ծառայելու գեղեցիկ նշանները պարզապէս կ'երեւին արդէն հրատարակուած երկու թիւերուն մէջ: Արեւելեան Սամալոյ արժանեաց և կարեւորութեան համառօտագիծ պատկերը իւր Նպատակին մէջ է, ուր ի միջի այլոց այն տողերը կը կարդանք. «Եթէ հեղինակի մ'ըսածին պէս՝ լրագիր մը ծառայել՝ հանդէս մը հրահանգիլ է, հանդէսներու շատութեան պէտքը կը դառնայ մեր Վրդին նկատմամբ քան թէ օրագիրներու: Իանիբուն և կշիռ ունեցող օրագիր մը լաւ հասկնալու համար պէտք է բաւական մեծ կակ համբար մ'ունենանք՝ խաղաղական, պաշտօնական, քաղաքական, իմաստասիրական և այլն գիտելեաց »:

Այս տողերը խիստ ճշմարիտ են, և ներկայ ժամանակիս ազգային օրագրութեան վիճակին նայելով, աւելի մեղմութեամբ քան թէ խոտութեամբ գրուած են: Իսկ որքէ որ մենք եւս մեղմ՝ խօսինք:

Սեր ժողովուրդը, որ արդէն ընթերցասիրութեան շաւիղը մտնելու վրայ է, ընդհանրապէս ուսանելու կամ բան սովորելու և հմտանալու կարօտութիւն ունի: Վարդէն արտաքին ընթերցող ժողովրդի ուսանելու և բարոյական ու մտաւորական կերակրով սնանելու խնջոյքներն են ընտիր հեղինակութիւնները, թարգմանութիւնները, հանդէսները և օրագրութիւնները:

Թողունք քանի մի ընտիր ու սակաւ բացառութիւնները և ընդհանրապէս նկատենք: Ի՞նչ նպատակի և ի՞նչ ըսկզբունքի կը ծառայեն մեր ազգային արդի հրատարակութիւնքը: Ի՞նչ կը սերմանեն մեր Վրդի մէջ երեւցած հեղինակութիւնները և թարգմանութիւնները: — Ճշմարիտ լուսաւորութեան և ազգային վերածնելութեան սերմունք: Ի՞նչ կ'ուսուցանեն մեր օրագրութիւնները և հանդէսները: — Վաղաքագիտութիւն, հմտութիւն մարդկային սեռի յառաջգիմութեան և բարի կեցութեան: Կայ արդեօք մեր արդի գրականութեան մէջ այն բուցովաւ հուրը, որ պիտի հրդեհէ, փռչոցնէ և սպառէ ամեն նախապաշարմունք, ամեն խալ դատմունք, ամեն սնտոյք և ամեն ապականութիւնք սրտի և մտաց: Կայ արդեօք այն փութան եռանդն ու գիտուն մշակութիւնը, որով պիտի արդի լեզուն զտուի, մաքրուի, կերտուի և շքեղանայ ազգային շքով ու տիպարով: Կայ արդեօք մեր հրատարակութեանց մէջ այն փրկարար սկզբունքը, այն անծախելի տարրը և հաստատուն հիմունքը, որուն վրայ պիտի բարձրանայ մեր ազգային վերականգնման շէնքը: Վաղղիական գրականութեան մէջ ամեն հրատարակութիւն, որ 89ի հայրենասիրութեան ոգւոյն դէմ կը վրնի,

և կամ կը թիւրէ ու կը ծառայէ, վտանգաւոր համարուած է (1)։ Ունի՞նք արդեօք և մենք ազգային յատուկ սիրդ բունք, յատուկ նպատակ, և գիտե՞նք արդեօք՝ թէ ո՞ր հրատարակութիւնը մեր նպատակին կը ծառայէ և ո՞րը զայն կը տասարալէ։ Ունի՞ արդեօք մեր գրականութիւնը բարոյական կոմուն, ճշմարտութեան շաւիղ, որ իմանանք թէ ի՞նչպէս կը դործենք և ո՞ւր կը գիմենք։

Երբ այս հարցումները կ'առաջարկենք և կը խորհինք մեր ազգային հրատարակութեան վրայ, կ'ամբօխի մեր սիրտը և կը դգգանք որ արդարեւ շատ և շատ պէտք ունինք ոչ միայն հրահանգիչ հանդէսներու, այլ և հառուն հեղինակութեանց, որոնք ժողովուրդը իւր անկման վիճակէն ի վեր բարձրացնեն և ոչ թէ աւելի խորատու դեն՝ տգիտութեամբ տգիտութիւնը շոյելով և կոյր առաջնորդութիւն դէպ ի խորխորատը առաջնորդելով։ Պէտք ունինք այն հրահանգիչ հանդէսներու, և ահա այս իսկ նկատմամբ խիստ ուրախական է մեր համար, ներկոյ թուականին մէջ, Երեւելեան Սոցիալական ծնունդը, որոյ անսքը յուսածպիտ է և գեղեցիկ, կազմուածքը ողջ և անթերի, ձայնը յստակ և քաղցր, նայուածքը ուղիղ, և հետեւապէս արժանի զարգանալու, աճելու և երկար տարիներ ապրելու։

Երեւելեան Սոցիալական արժանի է համակրութեան և քաջալերութեան, վասն զի կը ած է իւր կարողութիւն

ներ, պատրաստած է իւր պաշարը և այնպէս ճանապարհ է ած։ Երանի՜ թէ ամեն հեղինակներ, Երեւելեան Սոցիալական ծնունդին նման, գրիչ ձեռք առած ժամանակ, ինքնին հարցնեն՝ թէ ունի՞ն արդեօք կարողութիւն, և պատրաստ են սղըսներ պաշտպանելու համար ամեն զոհողութեան տակար

ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՔ

Ներկայ ամսոյ մէջ երկու դպրոցական հանդէսներ կ'ստորուեցան։ Վայնանեանց դպրոցի հանդէսը կատարուեցաւ ամսոյս 14-ին, հանդէսը վիճակահանութեամբ ասորներծաց, իսկ Դառանգաւորաց վարժարանի հանդէսը կատարուեցաւ ի 18 ամսոյս։ Վայնանեանց դպրոցի հանդիսին մէջ 4 համառօտ ծառեր կտրեցին և մի տրամախօսական արարուած ներկայացուցին օրիորդները, և ապա Ս. Պատրիարքը յորդոր կտրեց մայրերուն, որ չքանան իրենց աղջիկները դըպրոց ղրկելու։ Իսկ Դառանգաւորաց վարժարանի հանդիսին մէջ 8 հատ Հայերէն, մի հատ Տաճկերէն և մի հատ Վաղ, ծառեր կտրեցին Դառանգաւորները, մի տրամախօսութիւններկայացուցին և երկու հատ Հայերէն և Վաղդիարէն տաղաչափութիւններ արտասանեցին։ Հայերէն ծառախօսներէն էին՝ Ներսէս Բաղդասարեան Եւթափցի, Յարութիւն Յակոբեան Կեսաբացի, Թագաւոր Գրիգորեան Եղրիանուպօլսեցի, Վարդէլ Պողոսեան Եղեքսանդրացի, Պօղոս Յակոբեան Չանազ-Վալեցի, Տաճկերէն՝ Կարապետ Թովմասեան Չանազ-Վալեցի, իսկ Վաղդիարէն՝ Գեորգ Տ. Յ. Պոփովիչ Իսմայելցի։

Դառախօսութիւններէն զինի քաղաքիս առ ժամանակեայ Կուսակալ

(1) Սոյն 1789 թուականի շարժումներ զբաղւոր սկզբունքն էր՝ քաղաքային հաւասարութիւն (l'égalité civile), քաղաքական ազատութիւն (la liberté politique) և խղճի ազատութիւն (la liberté de conscience)։ Նոյն ժամանակէն ի վեր ինչ կառավարութիւններ որ այն սկզբունքին համակերպեցան, նոր կառավարութիւններ կոչուեցան։ Իսկ ուրոնք որ չը կամեցան համակերպիլ՝ հին ձեռն կառավարութիւններ յորջորջեցան։